

Inserati se sprejemajo in velja
tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 „ „ „ 2 „
15 „ „ „ 3 „

Kolek (štampelj) znesse vselej
30 kr.

Pri večkratnem tiskanju se
cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravišstvo
(administracija) in ekspedicija na
Starem trgu h. št. 163.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 „ — „
za četrt leta . . . 2 „ 50 „

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 „ 20 „
za četrt leta . . . 2 „ 10 „

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na stolnem trgu
hiš. št. 284.

Izhaja potrikrat na teden in sicer
v torek, četrtek in saboto.

Verske postave v gospòski zbornici.

III.

Profesor in vitez Konst. Höfler, „profesor“ po milosti komisije, po Stremajerjevi milosti „ultramontanec“, zdaj pa „liberalec“ katoličan, je posebno čudno govoril; prvi del govora njegovega je bila popevka osode nemškega profesorja, katoliškega moža učenosti, prav za prav elegičen posnetek zdihljeja: „Duši mi, oh! ste dve v oprsji.“ Drugi del govora pa je bila prošnja za postavo iz stališča „konservativcev“ pruske gospòske zbornice, „da bi se v dobi srednje-evropejske prekucije vlada kolikor mogoče podpirala, in da bi mi tako daleč šli z vlado, dokler smemo iti kot katoličani, in ji podali roko.“ — Vlada se morda na ta način res podpira, veljava njena pa gotovo ravno tako malo, kakor se srednje-evropejski prekuciji stavi jéz s tem, če se pomaga vladi tudi pri krivičnem in prekucijskem početju. To je naša misel.

Zadnji govornik prvega dneva je bil krški knezoškof Wiery, kateri je — to pripoznajo celo nasprotniki „liberalci“ — enako svojemu predgovorniku knezoškofu Gasserju izvrstno govoril. Rekel je med drugim: „Brali smo, da je mesto Chicago v Ameriki po ognju postalo pepel in prah, in prašalo se je, kako to, da se požar ni pogasil. Našlo se je, da je imelo kamenje v zidovji preveč smole v sebi; ravno tako se mi zdi material te postavne predlogov veliko preveč nevaren zaradi ognja.“

Damoklejev meč visi nad nami in sicer na tanki nitki. Kaj bi rekel hišen posestnik, ako bi mu ukazala država: bišo delati smeš, jaz ti bom pa prebivalce vanjo posadila! Je mar s to predlogo drugače? — „Narod“ se posmehuje tudi temu govorniku po svoji grdi navadi.

V drugi seji se je dala vpisati dolga vrsta novih govornikov za postavo, med katerimi sta bila tudi kranjski grof, a vélikonemec Anton Auersperg in Lichtenfels. Za postavo jih je hotelo govoriti še pet, pa niso prišli vsi do besede, marveč sta se po nasvetu baron Willersdorfa volila generalna govornika.

Prvi govornik v tej seji zoper postavo je bil nadškof Stepišnjek, iz Maribora, ki je z jasno donečim glasom in gladko, prikupljivo se besedo govoril med drugimi tako-le: „Temelj postavne, ki naj bi napravila mir, spominja na izrek: Si vis pacem, para bellum! Čuti se po Evropi, po vsem svetu želja po koncu oboroženega miru, želja, da se odloži orožje. Enako se čuti ta želja na polju, na katerem se dotikate cerkev in država. Jaz se zelo bojim, da bi se nam po teh predlogah spolnitev te želje ne pomaknila v silno daljavo. Ne po izpeljavi, marveč po načelu, na katerem je zidana, je ta postava nevarna. Napravila bo mir

le na videz, ki pa bo predrago kupljen, ker dal se bo za-nj mir vesti, mir src, ki gotovo za blagor splošne domovine tako gorko in resnično bijejo, kakor malo komu tako.“ V nadaljevanju svojega govora se je obrnil proti profesorju Arnethu: „Tudi mi škofje častimo spominj vélike cesarice (Marije Terezije), ne pa spominja kneza Kaunitza, kajti spominjamo se, kako nevredno in nespodobno se je obnašal proti papežu Piju VI., ko je prišel v Avstrijo. Če pa gospod Arneth odgovornost zaradi nevarnosti „verskih“ postav naklada škotom samim, katerih naloga naj bi bila, pomiriti duhove, namesto da jih dražijo, je svoje besede na več krajih ukradel Bismarku, Falku in drugim, ktere v govoru posnema.“ — Se ve, da tudi temu govorniku „Narod“ od svoje strani brco dá, ker je že tako navajen.

Gospod Hye je ugovoru, da se hočejo verske postave dajati brez dogovora s papežem, nasproti postavil to, da so prejšnje poskušnje, pregledati in „popraviti“ konkordat, spodletele, omenja papeževega nagovora do vernih (allocation) 22. junija 1868 zoper takratne verske postave, in dogme nezmotljivosti, ktera je podrla most sporazumljenja med avstrijsko vlado in Rimom. Pri tem se je ponašal z vpludnostjo in ponižnostjo, s katero je vlada iste dobe silno in lepó prosila papeža, da prekliče ali premeni konkordat. Protest zoper odpravljenje konkordata dandanes še ponavljati — to je juristična nemogočnost. Kakor se reče: Roma locuta, ergo causa peracta, — tako se pravi tudi tu: Imperator in causa ipsi soli reservata locutus est, ergo causa peracta, in zavoljo tega bi se ostrost opozicije zoper odpravo konkordata obrnila proti osebi, ktere vzvišenega imena noče tu imenovati. — Kakor je prejšnji dan dvorni svétnik Arneth podajal zbornici zbirko izrekov raznovrstnih bivših in ne bivših škofov in tvezel nekako versko „chrestomatijo“, tako je ta dan gospod Hye stresal po zbornici šopke iz dvornih ukazov prejšnjih avstrijskih vladarjev, s čemur je pa le dokazal, da se je cerkev v Avstriji že takrat preganjala, ne pa, da je bilo to preganjanje opravičeno.

Knez Czartoryski je govoril zoper postavo iz poljsko-federalističnega in „liberalno“-katoliškega stališča za svobodno cerkev v svobodni državi, hvalil amerikansko sistemo ločitve cerkve od države, v kateri vidi za prihodnost edino pomoč. Rekel je: „Verska država si prisvojuje dandanes izključljivo državno cerkev, ktera bi naj bilá katoliška. V tem se vidi, da se ne spodtika nad tem, da se temeljne državne postave malo skréijo, da se le namen doseže. Ves besedni napad vtemeljenja postavne predloge na jožefinizem se dá raztegniti tudi na predloženo postavo. Izjemni stan katoliške cerkve je po večem negativno, kajti nobena cerkev ni pod takim varstvom,

na nobeno se tako ne pazi. Državnih temeljnih postav naj bi se strogo držala, potem bi morala pa tudi imeti varstvo in zavetje po njih. To pa ni tako! V tej dobi gospodarske stiske in propadajočega blagostanja je mnogo nujnejšega, kakor vredovati zadeve katoliške cerkve. Ločitev cerkve od Države, — to je bilo dolgo časa geslo liberalne stranke; zdaj pa se pokaže, da je ni bila nikdar resna volje do tega, ker sprejme te postave in jih pozdravi z vriskom kot prvo zmago.“ — „Narod“ je besede tega govornika po svojem zasukal in najvažnije stavke izpustil — iz gole nepristranosti in resnicoljubnosti.

Iz govora grofa Hartiga se nam zdi najvažnejše to, da se mu v §. 8 zahtevano preganjanje duhovno iz službe ne zdi odstavljenje, marveč le prestavljenje iz dozdanje službe na drugo mesto. To misel je zagovarjal, dasiravno se ta paragraf ne dá nikakor na ta način razlagati in razumeti. Vrh tega pa še vdriha po duhovnih, češ, da lece zlorabijo za politične agitacije in da mora imeti oblast, take agitatorje neškodljive storiti. (Saj ima tako to oblast, kakor kažejo mnoge sodnijske obravnave, pri katerih so bili duhovni zavoljo na leci govorjenih besedi obsojeni. Uredn.) „Narodu“ je ta govornik jako všeč, ker mu je govoril iz srca, kajti tudi „Narodovi“ brezverci bi radi videli, da bi bila cerkev ob vso oblast in duhovni od države odvisni uradniki.

Knez Windischgrätz je govoril zoper postavo. Misel vsegamogočne države imenuje „cof“ devetnajstega stoletja, kakor je bil absolutizem „cof“ osemnajstega stoletja.

Grof Anton Auersperg (Anastasius Grün) prične svoj govor jako elegično. On ima občutek mirnega in miroljubnega kmetiča, ki pride jutraj na njivo in najde polno tujih ljudi na nji, ki mu iztrgajo orodje iz rok in mu branijo delati na njegovem lastnem posestvu. „Cela vojska v mitri (škofovi kapi) in talaru, z oklepom in čelado, s starim in novim orožjem, pravi, „nam brani delo na polju našega poklica in nas sili do brambe zoper ta napad našega posestva, kajti drugače ne morem imenovati vskoka na prostor, ki je že v posestvu države.“ (To je krasno! Če hočem ljudi, kteri so se polastili po krivici moje hiše in se v nji razprostrli, zopet iz nje spraviti s tem, da jim prigovarjam in jih s poklonom odpravljam, se pregrešim zoper postavo, ki brani pravico posestva!) Pri teh besedah se je na marsikakem obrazu zablistalo posmehovanje. — Govornik se dalje sprehaja po polji zgodovinskih spominjkov, omeni, kako se je Friderik Barbarosa v Benedkah ponižal pred papežem Aleksandrom III. in kako je nek slaven mož, ko je videl ta prizor naslikan, izrekel; „Tempi passati!“ „Da, hvala Bogu, ti časi so pretekli,“ pristavi govornik s povdarkom. Potem slavi „moč nemškega duha“

(duha reformacije), ki je duh sedanjega veka, obžaluje, da grof Potocki, ki je bil leta 1868. na strani „liberalcev“, zdaj stoji na nasprotni strani, se sklicuje pri tem, da je cerkev potrebna reformacije (prestrojenja), na izrek Döllingerjev: „Cerkev in cerkve“, katerega prebere, razglasi bližnjo žlahto med „liberalizmom“ in krščanstvom, katero, ne glede na božje poslanstvo, ni bilo v nadaljivanju nič drugega, kakor „liberalizem“ iste dobe. Toži tudi, da se v tej debati preveč rimsko govori. Naj bi se manj rimsko, pa bolj nemško, če tudi (!!) z dobrim avstrijskim navdankom govorilo. —

Slednjič pa vendar sam pripozna, da je neki policijski veter, ki vleče po tej postavi, tudi njemu neprijeten; toda če se je s policijsko pomočjo pridobil nekak izjemni stan, se mora tudi dopustiti, če se s policijskim in častnim spremstvom zopet na navadno stališče nazaj zapodi. On je za postavbo, toraj ga tudi „Narod“ slavi in njegov govor imenuje izvrsten.

Na to se je sklenila generalna debata, govorila sta le še generalna govornika grof Leo Thun v imenu desne, in baron Lichtenfels v imenu „liberalne“ stranke. Oba govora preobčimo v prihodnjem listu.

Avstrijsko cesarstvo.

Na Rieki Štaj. 18. aprila. (Izv. dop.) Prijatelj mi poroča, kako je te dni zadel nenadoma na kaj gorkega — raje bi rekel — gorjupega, rogatega liberalca na deželi, kojemu sta „Narod“ in „Tednik“ rogove vcepila. On razkrama rad svojo liberalno učenost (ali kali?), bolje nespamet, nerednost, pohujšljivost po krčmah, nosi imenovana lista seboj, ju ljudem prebira in, kakor nju zvesti sluga — (ali čigav še?) — razširja okužljivi duh liberalizma, in ta je župan neke občine, v kateri znajo, kakor se sam hvali, „več kot hruške peč“! — Hitro mu jame svojega župnika črniti, — to in uno — po liberalnih načelih, kojih se je iz svojih listov nasrkal — grajati, ali na pametno oporekanje nima razlogov — le posmehovanje. S sladkim veseljem pripoveduje: da mladoslovenci skoraj zmagajo, potem pa bodo župnike sami volili itd. itd.

Potem bi bila med njimi seveda „gloria in excelsis“ pa ne „Deo“ — pravemu, živemu Bogu, ampak slepim malikom, kojim se mladoslovenci, cerkvi in svojemu narodu izneverjeni, že zdaj uklanjajo, bi bila gloria iz ust izdajalcev sv. cerkve, če bi še katerih z lišom srebernjakov privabili, kakor Bismark odpadlega Rajnkenza.

Do te za vsacega pravega katoličana toliko žalostne zmage, ki bi pa za nje same ne bila nič manj ko slavočinitna, — česar Bog obvari — zamorejo le priti po poti, po kateri že zdaj tako urno mahajo kot ceki držeči se Bismarkovih načel, — v zvezi s prusomani kot trojni izdajalci: sv. cerkve, svojega lastnega naroda in cesarja — naravnost v krivoverstvo ali celo v nejeverstvo. Pravi katoličani pa, bodo naj Slovenci ali Nemci, se združeni nepremakljivo držé edino pravega gesla: „Vse za vero, dom, cesarja!“ —

Da bi si v tem oziru saj tako mnogi zapomnili staro pa resnično prislovico: „Concordia res parvae crescunt, discordia maxime dilabuntur,“ kar nam sosedni Hrvat tako lepo pove: „Sloga jači, nesloga tlači,“ ne zabredli bi nikakor na pot takšnega izdajalstva, toliko krutih tlačiteljev svoje lastne matere cerkve, svojega lastnega naroda! Pozor tedaj, ljubi Slovenci! Glejte! Vaše najdražje svetinje so v nevarnosti! Kterim je prava vera, ki jo

sv. rimsko-katoliška cerkev uči, še pri srci, ne podperajte s svojim denarom takih kužljivih časnikov, ne prebirajte jih; takim krivim preprokom pa, ki vam nečutljivo vdihujejo strup liberalizma, skrbno obračajte hrbet in, če premorete, le dobre, poštene časnike podperajte, da tudi vi na goraj omenjeni pot ne zabredete sebi in svojim v časno in večno nesrečo!

Iz Slovenjegrada, 19. aprila. (Izv. dop.) Ko se je naš deželni poslanec žl. g. Adamovič, katerega nam je nedavno prerano vzela nemila smrt, poslanstvu odpovedal, mislili smo v tukajšnjem volilnem okraju za kandidata postaviti g. prof. J. Pajka. Ker je pa ta gospod naravnost izrekel, da zavoljo svojih ravno zdaj podvzetih znanstvenih opravil ne kandidira, in ker bi vsled njegove izjave v 82. številu „Slov. Naroda“ tukajšni volilci njega nikakor voliti ne mogli, priporoča podpisani odbor kat.-polit. društva, v Slovenjem gradu, dogovorivši se z nekaterimi volilci in možmi sosednjih dveh okrajev, za kandidata gospoda dr. Jožefa Šuca, oskrbnika mestne fare v Slovenjem gradu, in vljudo vabi volilce, ki so na naši strani, da pri volitvi 9. maja vsi glasujejo za tega gospoda.

Prihodnji „Slov. Gospodar“ bo čestite gospode volilce soznalil z dosedanjim trudopolnim političnim delovanjem tega kandidata.

O d b o r.

Iz Koroškega, 20. aprila. (Letni občni zbor „Trdnjave“). K občnemu zboru polit. društva „Trdnjave“ v Celovcu sošlo se je še precej društvenikov, ter s tim pokazalo, da še ni propalo, kakor bi nasprotniki naši že davno radi imeli. Zbor je vpričo c. k. komisarja s kratkim pozdravom nazočih odprl društveni predsednik, g. Krasnik. Potem je društveni tajnik kratko razložil, kako si je društvo tudi zdaj ravno tako kakor od začetka svojega obstanka prizadevalo vedno bolj vtrditi „Trdnjavo“ med koroškimi Slovenci, kako si je prizadevalo braniti pravice Slovencev, da pa pri najboljši volji ni moglo kaj zdatnega storiti. Potegovalo se je na primer, da bi slavni deželni zbor za Slovence dajal na svetlo slovenske stenografske zapisnike, da bi se vpegljala postava narodne ravnopravnosti, itd. Pa vse te njene tirjatve in blage prošnje vrgle so se pod klop. Edini naš slovenski zastopnik v deželnem zboru, g. Andrej Einspieler, ostal je glas vpijočega v puščavi. Da, ko se je on z našim društvom vred poganjal za naše pravice, očitalo se mu je, da ljudstvo teh noče. Društvo si je prizadevalo spodbiti to nesramno natolcevanje, napravilo je kratko pa jedrnatu peticijo za ravnopravnost Slovencev, razposlalo takih peticij na vse vetrove med občine, da bi jih podpisale, pa kaj se je zgodilo? Nekterim občinam pole niso prišle v roke, pograbile so je sovražne roke že na potu, nekaj občin se iz golega strahu pred strahovitimi nemčoni ni upalo podpisati jih, zopet ene sicer jako vrle občine, so pole s tim poslale nazaj, „da naših imen takim ljudem, kakoršnih je večina deželnega zbora, nočemo stavljati v posmeh in zasramovanje. Podpisovali smo že dosti, pa zastonj. Dosegli bi pri vragu samem prej kaj!“

Pri vsem tem je društvo vendar le nabralo lepo število podpisanih peticij s prav mnogimi podpisi, zlasti iz junske doline; in to daje društvu upanje, da prej ali slej se bodo zdravile in osrčile tudi druge občine ter z združeno močjo prisopele k svojemu cilju. Bog daj in sreča junaška! — Po končanem poročilu tajnikovem vnela se je živahna debata o spremembi društvenih pravil; zlasti pri §. 1., ki se tako le glasi: „Namen društva

je širiti politično izobraženje med koroškimi Slovenci, pospeševati svobodo v državi in delati na to, da se ravnopravnost uresniči. Gospoda Bizer in Lambert Einspieler sta stavila predlog, naj se društvo zavaruje zoper nekrščansko stališče, kakor si ga v novejših časih želijo tudi nekateri liberalni Slovenci. Nasvetoval je v ta namen g. Bizer, naj se k 1. §. društvenih pravil dostavijo besede: „Vse to pa na podlagi krščanski;“ g. Einspieler pa je nasvetoval stavek: „Geslo Trdnjave je: „vse za vero, dom, cesarja.“ Nasprotovala sta tema predlogoma posebno gg. F. Vigele in M. Majar. Prvi je ugovarjal, rekoč: „S takim pristavkom bi od društva odgnali marsiktero narodno moč, ki ni naše vere, in to bi bila velika škoda.“ Drugi je povdarjal, da nobenega pristavka treba ni, ker se samo ob sebi razume, da društvo nikogar ne bode razžaljevalo v njegovem verskem prepričanju in sploh, da se društvo ne bode vtikovalo v verske zadeve. Oba ta ugovora sta hrabro odbijala omenjena gg. B. in E. Rekel je na primer prvi: „Kdo je nam porok, da se društvo ne bode vtikovalo v verske zadeve? kajti kakoršen odbor, takšno utegne biti društvo. Ako jo odbor zasuka na stališče mladoslovencev, ali moremo duhovni še ostati pri takem društvu! ali ga še smemo priporočevati in razširjati med ljudstvom? Prisiljeni bomo obrniti mu hrbet. Ako brez nas duhovnov mislite društvo ohraniti na tako trdnih nogah, dobro, odstopimo radi!“ — Razgovor o tem §. postal je vedno živahnejši. Pri konečnem glasovanju obveljal je predlog Einspielerjev: Geslo Trdnjave je: „vse za vero, dom, cesarja.“ — Ko pride nova volitev odbornikov na vrsto, odpovedali so se odborničtvu trije dosedajni odborniki, gg. Krasnik, Einspieler in Bizer, izvolili so se pa namesto njih gg. M. Majar, M. Šervicel in M. Hribernik. V odboru sta ostala gg. B. C. Rozbach in Pesjak. Pri celem zborovanju, ki je trajalo blizu tri ure, videlo se je, da se društveniki res zanimajo za obstanek in pravi napredek društva. Slava jim! Po zboru smo se ostali rodoljubi še pomenkovali in kratkočasili do poznega večera.

Iz Dunaja, 21. aprila. Večina verskega odseka gosposke zbornice priporoča, naj se sprejme tudi druga verska postava o doneskih za verski zaklad, manjšina pa bode stavila predlog, da zbornica prestopi na dnevni red. Gledé § 54. prve postave pa odbor priporoča, da se sprejme po predlogu zbornice poslancev. Liberalna stranka gosposke zbornice bi najbolje storila brez posebnega posvetovanja sprejeti postavbo od zbornice poslancev sklenjene; s tem bi si prihranila nekaj dela, ker itak ni nobenega razločka med njima. — Delegacija je izvolila dr. Rechbauer-ja za predsednika, grofa Potockija pa za njegovega namestnika. Po predlogu dr. Herbsta sta se že v prvi seji 20. t. m. volila peticijski in budgetni odbor. Minister Andrassy je delegaciji predložil skupni proračun za l. 1875, sklenjene račune za 1871 in 1872, in odgovor na resolucije l. 1873 o vojnem budgetu. Dalje je poslancem naznanil, da jih bodo cesar sprejeli v torek ob 12. uri. Ogerska delegacija pa se je cesarju poklonila v torek ob eni popoldne. Cesar so obema delegacijama prav enako odgovorili; rekli so, da se prijaznost z vnanjimi državami ni zmanjšala, in da si bode vlada tudi za naprej prizadevala za ohranjenje miru. Pri denarnih predlogih se je gledalo na to, da se je tirjalo, kar je bilo najmanj mogoče.

Iz Prage, 16. aprila. (Izv. dop.) O taboru tako zvane svobodomiselne stranke

česke v tukajšni „Sokolovni“ sem se zadnjič zmenil le na kratko. Danes vam zamorem konstatirati novico sicer žalostno v domačem taboru, da je ravno oni tabor pritiral mladočesko stranko na stališče osebnega prudkega boja proti staročeski opoziciji, kakor pri vas „mladi“ pri poslednjih volitvah nasproti starim. — Ne gre jim tu že za princip, timveč za golo osobnost! Jako ostro je dr. Rieger v „Pokroku“ odkril svetu mladočeski novohusitizem, rekoč, da je to „laž, komedija in nenravnost“, ako oni, darvinisti in materijalisti brezverni, Husa in njegov uk poveljujejo; dalje, ako oni tega ali onega nazivajo nezmotljivca, jezuita, mračnjaka in feudalca, ki sicer vedo, da niti silaba, niti nezmotljivosti ne sprejme za članek vere in se z jezuiti ne peča. Konečno je to zločin nad narodom samim, ako se narodna duhovščina, koja je k obrambi domačega jezika, ohranjenju omike in narodnosti največ pripomogla, kot sploh povsod med Slovani, preklinja kot mračnjake, nazadnjake in izdajice naroda!

Zares, čudno to husitstvo mladočeske stranke, koji je Hus le narodnjak in dōba husitska samo narodno prebujenje! Vsaj Hus vendar ni bil sežgan zaradi narodnosti!

Dan za dnevom je v poslednji dobi proti osobi dr. Riegera in Palackega čitati v „Narodnich Listich“ (glasilo „mladih“) same psovke in ovajanja, koja merijo na to, avtoriteto in veljavo obeh voditeljev izpodkopati pri narodu. A kdo ravno je povod dal „Nar. Listom“?

Memo gredé naj omenim, da staročeski organi tu v Pragi so „Pokrok“, „Politik“ (glavni vrednik zdaj zaprti J. S. Skrejšovský), dalje organ mest. starašinstva „Posel z Prahi“, česka duhovščina ima „Čecha“, mladočehi svoje „Nar. Liste“, kojih ni ustanovil nikdo drugi, nego gg. Rieger in Palacký. Imenovala sta listu za vrednika takrat še nikomur ne znanega dr. Ed. Gregra (sedaj lastnika omenjenega lista). Ker je bil zaradi mnogih člankov kaznovan z zaporom in v denarjih, začelo je občinstvo tega človeka čislati in prišlo je tako daleč, da je na umetni način spraval počasi oba moža od tako vpljivnega lista in to posebno za dobe poslednje poljske ustaje l. 1863, ker g. dr. Palacký, poznavši dobro slovansko politiko, nikdar ni odobravati mogel načina borbe za svobodo poljsko, kot so „Nar. Listi“ pisali o „barbarskih Moskolih“ itd., dasiravno so pozneje tudi oni s „pobratimi Moskali“ romali v Moskvo! Vsled tega je začel izdajati slavni žurnalist českoslovanski, Skrejšovský, novi list „Pokrok“, organ Riegera in Palackega. Naenkrat so začeli „Nar. Listi“ posebno v prosepah nižje duhovščine pisariti. Iz vsacega članka je puhtela očetovska skrbnost za duhovščino, ko da bi se jim bila prirastla na srce. „Narodni Listi“ vidé, da duhovščina za njihovo skrb ne mara, postali so od tega dne ljuti njeni protivnik. Kedar so mirovali z duhovščino, vrgli so se zopet na Skrejšovskega, pozneje na Palackega, a posebno te dni na Riegera, koji edini drži še visoko nad glavami političnih protivnikov naših ponosno staročeski prapor: „Ne dejme se!“

Kaj bi rekel k takovim razmeram v domačih taborih, naj si bode to na jugu ali na severu, — podtatranski pesnik, opeva je slovansko vzajemnost, ko bi vstal od mrtvih in videl, kake obete jej prinašajo različni bratje! A ustavaki? ti sami nas kaj lahko ukroté, ker jim našinci v to še sami pomagajo.

Danes se je vrnila iz Dunaja deputacija mest. starašinstva, koja je imela v pondeljek avdijenco pri cesarji in prosila, naj vlada mestne gradbe brezplačno prepusti mestu, kajti

za darovane gradbe l. 1866 od cesarja, tedaj dar, bi mesto moralo oni vtrjeni prostor odkupiti za 176.000 gld. in še več! — Lepe obljube so jim na Dunaji dali za popotnico, drugzega do zdaj še ni nič. Pri tej priliki je boje cesar županu Hulešu obljubil, da v jeseni, pri vojaških vajah okoli Prage, obišče kraljevo mesto. Tudi cesarevič Rudolf se semkaj pričakuje, ker se že zdaj delajo velikanske priprave v Třeboni, na gradu kneza Adolfa Švarcenberka za njegov prihod, in to tim več, ker bode cesar Ferdinand in kralj česki, znan pod imenom „dobrotljivi“, slavil na Hradčaneh 82. leto starosti svoje in to že v nedeljo.

Ko vam te vrstice pišem, bori se narod česki na zapadu v prvem mestu po Pragi z nemškim življem; v Plznji so namreč te dni volitve mestne. Mesto je veliko kot Ljubljana, razloček je samo ta, da je tam narodno-gospodarski razvoj na višji stopinji skoro, kakor pri nas tu v Pragi. Pred 10 leti je dobila česka stranka večino pri volitvah v mestni zbor in vsled tega je očitvidno blagonosni genius čul nad mestom. Toda borzni poprask je tudi pri tamošnjem občinstvu zbudil neupanje v mestno starašinstvo, in to tim več vsled hujskanja ustavakov in domačih renegatov, kojih je ravno tam na kupe. Ako se ne motim, je že boj končan. II. razred je odločil osodo česke stranke, koja je zopet slavno pokazala, da tam, kjer je stal prvi Čeh, stoji nepremakljivo njegov vrli in hrabri potomec tudi bodočno.

Hrvaška, 20. aprila. V Jaski je bil danes enoglasno za deželnega poslanca izvoljen narodni kandidat, realkin vodja Torbar.

Vnanje države.

Pruska, 21. aprila. Včeraj je državni zbor končal tretje posvetovanje vojne postave in jo sprejel z 214 glasovi proti 123. Pri današnji seji bile ste na dnevnem redu tiskovna in cerkvena postava, ki se je v prvem branju sprejela. Kaj vlada s cerkvenimi postavami prav za prav hoče, še sama ne vé, in gotovo bi bila že odjenjala, da bi je ne bilo sram. Pa sama ne vé, kako bi si pomagala in zato sledi krivica za krivico. — Višja sodnija v Bonu je včeraj obravnavala tožbo starokatoliškega škofa Rheinkensa zoper vrednika nemške „Reichszeitunge“. Razsodba se bode razglasila še le čez 8 dni. Predlagalo se je, da se vrednik zapre na eno leto v težko ječo, založnik pa da plača 900 tolarjev globe in da se mu odvzame pravica izdavanja lista.

Vratislavski knezoškof Förster je 17. t. m. obhajal petdesetletnico svojega duhovstva. Vsled tega se je 18. t. m. pri škofu zbralo iz raznih krajev škofije nad 300 mož, ki so mu izrekli svojo nepremakljivo vdanost in zvestobo. Neka deputacija iz Gleiwitza mu je v znamenje svoje ljubezni podarila dragocen kelih. Škof so tej deputaciji odgovorili, da jim je odločnost in stanovitnost vernih v veliko tolažbo. To daje tudi njim pogum, da so pripravljene ječo in vezi in celo smrt pretrpeti. Stolni kapitel je v nekem pismu vladi naznanil, da ne bode volil niti kapitelskega vikarja, niti novega škofa, ako bi sedanjega višjega škofa odstavili, ampak da bode imel odstavljenega za svojega edino postavnega višjega pastirja. To pismo so podpisali vsi korarji, še celo eden med njimi, ki je doslej vendno bil na strani narodnih liberalcev.

Francoska, 21. aprila. V Parizu si mnogo prizadevajo za zedinjenje desnega in levega središča narodne skupščine. Namen te

prijaznosti bil bi le spodrinuti legitimiste. Ob priliki bi se stranke zopet razdvojile, ker stanovitna prijaznost med monarhisti desnega in republikanci levega središča je nemogoča. — Pri nemški sodnji v Savernu je bila 19. t. m. preiskava zoper nansiškega škofa zaradi nekoga pastirskega lista. Državni pravdnik je predlagal, da naj se škof obsodi na 3 mesece zapora. Obsodba se je odložila. — „Univers“ poroča, da je policijski predsednik Renault pregledoval karlistično bojišče pred Bilbaom, in za Karliste prav ugodno poročal. List méni, da bode Francoska Karlitom pripoznala pravico vojskovanja.

Laška, 21. aprila. Revščina in pomanjkanje čezdalje bolj raste in ž njima vred nezadovoljnost in nemir. V Romanji je razdraženost zaradi zmerom večje dragine živeža tako velika, da so v nekterih občinah na župane že streljali. To je blagor in sreča zedinjene Italije! — Prostomavtarji laški nameravajo napraviti 23. maja v Rimu občni zbor vseh prostomavtarskih družb. To je gotovo znamenje, da nameravajo nekaj posebnega.

Španjska, 21. aprila. Liberalci dobro čutijo, kako slabe nasledke bi zanje imela zmaga Karlitov na Španjskem. Na Portugalskem, kjer kraljeva rodovina enako nepostavno vlada, kakor svoje dni Izabela na Španjskem, bi te nasledke najprvo čutili, zato pa je vlada v starašinski zbornici naznanila, da hoče varovati kraljevo rodovino, prestol, domovino in svobodo, ter se zanaša, da jo bodo v tem vsi podložni zvesto podpirali. Pa ljudstvo se za delovanje kraljeve hiše gotovo ne bo vnelo. — Iz bojišča ni nikakoršnih novih poročil.

Švica, 21. aprila. Liberalcem se je vendar-le posrečilo ljudstvo pridobiti za zavezno spremembo, ktero je bilo ljudstvo že dvakrat zavrglo. Kolikor se do zdaj vé, jih je glasovalo 280.000 za spremembo, 141.800 pa zoper njo.

Domače stvari.

(Banka „Slovenija.“) Opravilni svet je imel preteklo nedeljo sejo, v kateri se je med drugim tudi sklenilo, da ima dozdanji ravnatelj g. pl. Treuenstein biti spuščen iz službe. Ta sklep se je še isti dan izvršil. Menimo, da je upravni odbor s tem sklepom vstregel splošnim željam občinstva. Ob enem so se sklenile jako važne premembe po nekterih podružnicah. — Ker je zdaj prišlo vodstvo te banke v jako spretno roke gosp. Blaške ta, bo „Slovenija“ gotovo bolje napredovala.

(Pojasnilo „Narodu.“) V predzadnjem listu smo med drugim rekli, da je „Narod“ prišel v roke takim osebam, ki so popolnoma nezmožne za vredovanje političnega lista. „Narod“ na to odgovarja, da k nam ne bodo hodili njegovi uredniki v šolo, češ, da so bolj sposobni od „Slovenčevih“ urednikov. Ker je mogoče, da so „Narodovi“ mladenči našo trditev napak razumeli, jim jo tu nekoliko pojasnimo. Nezmožni so zaradi tega za uređovanje političnega lista, ker so strasti slepi, ker stavijo svoje po ravno ti strasti popolnoma razjedena mnenje nad mnenje vsih drugih strank in pri-lastujejo sebi nezmotljivost v vseh rečeh, o drugim odrekajo vsakako znanje. Za politiko so taki ljudje kakor zajec za boben, toraj tudi popolnoma nesposobni za uređovanje političnega lista. Morda nas zdaj razumijo.

(Slovensko gledišče.) Ljudska igra Mo-senthalova „Debora“ spada u vrsto tistih iger tega pisatelja, v katerih se judovstvo poveljuje, sicer ne tako, kakor v nekterih drugih,

n. pr. Bergovih, a vendar ima glavno nalogo judinja „Debora“, katero je gosp. Podkrajšekova igrala z vso demonično strastjo, ki jo ta naloga v sebi ima. Kaj tacega pri nas le redko vidimo. Pri nastopu je bila ta vrla igralka z vihnim ploskanjem sprejeta in dva venca sta ji priletela na oder; krasen šop pa ji je bil že za odrom poklonjen. — Gospod Schmidt ji je bil vsem vreden družnik in prizori, ktere sta imela med seboj, bili so najlepši in zbujali navdušeno ploskanje; tudi g. Schmidta je občinstvo pri nastopu živahno sprejelo, a venci mu niso leteli, ker to pri igralcih boje ni navadno. Vrlo so igrali dalje gospa Tomanova, gospod Nolli in gospod Kocelj, vsi drugi so imeli manjše naloge. — Hiša je bila dobro polna po vseh prostorih, toraj glavni namen predstave dosežen. — Le nekoliko bi še omenili gledé konca igre. Ali bi se ne bile dale izpustiti one besede, s kterimi kmetič Jožef pripoveduje, da je bil šel prosit k cesarju (Jožefu) na Dunaj — za jude? Ker je igra na slovensko Štajarsko prestavljena, se nam te besede iz ust slovenskega kmeta nenaravne zde, kajti mi Slovenci ne maramo za jude, še če sami pridejo k nam; tim manj bomo pa zanje prosili, če nam je pred očmi poljska, moravska, česka in ogerska dežela, kjer je vse v rokah judov. Tudi je misel, pri nas na odru za jude reklamo delati, nesrečna in mi nemimo, da bi je občinstvo ne hotelo podpirati. Jud ni prijatelj naše narodnosti, marveč samopriden; bolje, da nam je daleč proč.

(Popravek.) Konec „Adrese“ v št. 45. se glasi: „V imenu in po soglasnem (ne po „razglasenem“) sklepu.“

Razne novice.

— G. Edvard pl. Josch, ki je bil veliko let predsednik deželne sodnije v Ljubljani, je 18. t. m. v 74. letu svoje starosti v Gradcu umrl.

— V pravdi g. fajmoštra Jarca iz Dola zoper vrednika „Ljublj. Tagblatta“ je višja sodnija v Gradcu na pritožbo g. fajmoštrovega zastopnika dr. Ahačiča zavrgla rzsodbo ljubljanske deželne sodnije. Reč pride zdaj pred državno sodnijo na Dunaju, ki bode 30 t. m. rzsodila, ali je bila ljubljanska deželna sodnija kompetentna za to pravdo, ali ne.

— Dr. Jozef Rogač je po kratki, pa toliko hušji bolezni 14. t. m. Podgradom (Castellenuovo na meji Kranjske) umrl. Na pokopališče v Hrušico, od Podgrada $\frac{3}{4}$ ure oddaljeno (ali ni to, da morajo Podgrajci tako daleč pokopavat nositi, čudno?) spremila je truplo ranjega velika množica ljudi in 10 duhovnov, med njimi gosp. dekan iz Trnovega (poleg Sl. Bistrice); veliko vradnikov, in skoraj vsa gospoda iz Podgrada je skazovala ranjemu zadnjo čast. Ljudi je bilo od vsih krajev veliko, tako, da je bila farna cerkev v Hrušici polna. Ranjki je bolehal dalj časa; poslednje dni pa se je čutil nekoliko bolj čvrstega, in je celo veliki teden v Hrušico šel na sprehod in tam pomagal peti. Toliko bolj čudno, da je tako nagloma umrl: v torek, 7. t. m., je še maševal, 14. pa je bil že mrtev. Verjetno je toraj, da ga ni umorila tolikanj kaka druga bolezen, kakor srčna. Srce mu je počilo. Svoje žalosti ni nikomur razodeval; nikoli ga nisem slišal razžaljivo o kom govoriti, pa on je trpel v svojem srcu, trpel veliko. — Priporočamo ga njegovim gg. sošolcem. H.

— Iz Rake se nam piše: Že čez leto in dan kraljujejo pri nas kozé; od pretekle sobote (11. t. m.) se pa zraven kóz še posebno širi tudi tako znana bolezen miliaria ali „frizel“. Zvon zmeraj poje. Gospoda duhovna sta noč

in dan na potu. Tu imajo liberalci pač priliko študirati požrtovalnost katoliškega duhovna. Ménim, da se jim oči odpirajo, kje naj se išče požrtovalna ljubezen, ktera se dan na dan skazuje mnogobrojnim bolnikom.

— Gorenjska železnica je 22. t. m. spremenila vožnjo. Vlaki iz Ljubljane odhajajo ob poli dveh popoldne, ob 6. uri 10 minut zvečer in ob 1. uri 10 min. čez polnoč. Prihajajo pa ob poli devetih zjutraj, ob poli treh popoldne in ob četrt na tri po polnoči.

— Bolezen se je v šmarijski fari začela; umrlo jih je že nekaj, v vasi Orle pa jih leži še 17 bolnih. Kaka bolezen je to, se še ne pozna, mislijo pa, da bodo nastale koze.

— Iz Novega mesta 19. aprila. (Zahvala.) Slavna čitalnica v Metliki blagovolila je nam poslati 12 fl. 46. kr. kot čisti donesek večerne veselice, napravljene v tamošnjem društvu 6. aprila t. l. na korist našemu „Narodnemu domu.“ Podpisani odbor se torej srčno zahvaljuje čitalnici metliškeje za omenjeni dar kakor tudi vsem č. g. rodoljubom, ki so se vdeležili te veselice, ter pri njej dejansko ali sicer sodelovali.

Odbor narodne čitalnice,

kot stavbeni odbor.

„Narodnega doma.“

(Zgodovinar škandálar). Pripovedovalo se nam je že davnej od neke strani, da najbolj umazane reči, n. pr. postna premišljanja, sedaj nasledke „posilnega celibata“ itd. a „Narodu“ spisuje neki g. J. Levec, kteri zgovino pa nemščino boje suplira na ljubljanski realki, kteri iz Gorice prišedši dopisuje iz Ljubljane v „Sočo“ premlevaje vedno isto stvar itd. Mi doslej tega verjeti ne moremo, kajti g. J. Levec ima potrebnih reči dovrševati še, in pregrozno je vendar brezno, iz kterega se bljujejo one nesnage v slovstvo slovensko premnogim v pohujšanje, da bi v njem tičati mogel že g. Levec. Kaj tako grdega še „Tagblatt“ dozdej ni imel, nam je rekel stareji profesor zgodovinar. Uboga veda zgodovinska v rokah Heinricha (kteremu skoraj hočemo povedati, kako se imenuje naš list, in še ktero drugo resnico), Suppana Šukljeja in sedaj, ako je res, g. Levca; uboga pa tudi mladina slovenska. „Necesse est enim, ut veniant scandala; verumtamen vae homini illi, per quem scandalum venit.“ — Videant consules!

— Braziljska vlada je obsodila škofa v Pernambuku k posilnemu delu za 4 leta, ter hoče korarje prisiliti k volitvi novega škofa s tem, da je ustavila plačila velikemu namestniku, vodniku in učenikom v semenišču in duhovnijskim oskrbnikom; vlada hoče tedaj duhovstvo z gladom omečiti.

Telegrafične denarne cene

22. aprila.

Papirna renta 69.30. — Srebrna renta 73.90. — 1860letno državno posojilo 103.75. — Bankine akcije 975 — Kreditne akcije 216.57. — London 111.70. — Srebro 106.10. — Ces. kr. cekini —. — Napoleon 9.09.

Za pogorelce v Šmarčini:

G. J. 2 gld.

Eksekutivne dražbe.

27. aprila. 3. Mih. Čoš-ovo iz Temenec (1772 gl.), — 3. Ant. Tome-ovo iz Mal. gabra (947 gl.), — 3. Sim. Srač-ovo iz Št. Vida (802 gl.), vse v Zatičini. — 3. Andr. Lesar-jevo iz Sodražice (3350 gl.) v Ribnici. — 2. Bern. Grmovšek-ovo iz Liberge (1678 gl.) v Litiji. — 3. Urše Dolinar-jeve iz Treboj (35 gl.) v Kranji. — 2. Jož. Lültsdorf-ovo (3592 gl.) v Ljubljani. — 2. Jož. Brelogar-jevo iz Štorja (1010 gl.) v Litiji. — 2. Mat. Merhar-jeve iz Dolenjevsi (1400 gl.) v Ribnici. — 2. Jak. Koejančič-ovo (875 gl.) v Trzinu. — 1. Jož. Mahkota-vo iz Zavrstnika (745. gl.), — 1. Ant. Jeriha-vo iz Prežganj (773 gl.), obe v Litiji. — 1. Ane Klemens-ove hiša na starem trgu št. 155. (34000 gl.) v Ljubljani. — 1. Jož. Kreuzberger-jeve hiše (3200 gl.) v Kranji.

Nova tovarna dratu

in

mašinskih žebelj (Drathstieften) na Gorenjskem v Kropi.

Podpisani priporočamo lastnega izdelka **strune, drat in mašinske žeblje** (Drathstieften) od vsake baže debelosti in dolgosti po številkah, kakor le kdo potrebuje. Prodaja se na debelo, in tudi na drobno jih lahko vsaki posebej od nas s pismom prav po nizki fabriški ceni dobi.

(57—3. France Pirc & sinovi.

Največa zaloga

vseh obstoječih šivalnih mašin, kakoršnih do sedaj še ni bilo tu, namreč:

originalne **Hove,**

„ **Singer,**

„ **Grover in Baker**

z in brez dvojnega zapletka (Kettenstich) Wheeler in Wilson, domačega in ptujega dela,

od kterih so posebno znane **Baer in Rempl, Wilson, Bolman, Cilinder-Elastic, Germania, Lincoln, Little-Wanzer, Expres-Wilcocks in Gibbs** itd.

Najboljša mašinska svila (žida) in preja vseh barv, šivanke, olje, aparati, železne in lesene tlačilnice za prepis (Copier-Pressen) itd. po najnižji ceni. Amerikanske mašine imajo izvirne certifikate, ker brez njih niso prave.

Podučevanje brezplačno in bistveno poročstvo.

Mašine se dobivajo tudi na obrokna plačila. — Zunaj sprejema naročila moj popotnik (Reisender) g. M. Grivic, kteri tudi potrebno podučuje.

(15—4)

Franjo Detter.

V Ljubljani, judovske ulice št. 228.